

УДК 377.5

Т.А. КАСУМОВ, аспірант PhD,
*факультет управління та бізнес-дизайну,
кафедра підприємництва та бізнесу,
Київський національний університет технологій та дизайну,
Київ, Україна*

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ОСВІТИ: НОВІ ГОРИЗОНТИ СТАЛОГО БІЗНЕСУ У ЛЕГКІЙ ПРОМИСЛОВOSTІ

Розвиток підприємницької освіти у контексті сталого бізнесу легкої індустрії перестає бути периферійним напрямом освітньої політики. За останні роки спостерігається чітке переорієнтування освітніх програм на принципи циркулярної економіки, цифрової відповідальності та екологічної сталості. Зокрема, OECD у своєму звіті «Skills beyond School» [1] аналізує, як програми професійної освіти адаптуються до потреб змінюваної економіки, включаючи залучення роботодавців і профспілок до освітнього процесу.

Легка промисловість, що тривалий час залишалася осторонь інноваційних трендів, почала активне впровадження практик ESG (підходи до ведення бізнесу, що враховують екологічні (Environmental), соціальні (Social) та управлінські (Governance) аспекти для забезпечення сталого розвитку компанії) і залучення підприємців-практиків до освітніх процесів через моделі «живих лабораторій» [2]. Міжнародний центр ЮНЕСКО з технічної та професійної освіти і навчання (UNESCO-UNEVOC) представляє інноваційні й перспективні практики в технічній та професійній освіті, які демонструють, як TVET може бути розроблений і реалізований для вирішення контекстуальних викликів [2].

Водночас, попри загальне зростання інтересу до тематики сталого розвитку, діагностується значний розрив між академічними програмами і реальними запитами бізнес-середовища. Міжнародна організація праці (далі - ILO) прямо вказує на дефіцит навичок сталого підприємництва серед випускників професійних шкіл навіть у країнах із високим рівнем розвитку освіти. У звіті «Global Employment Trends for Youth 2024» зазначено, що існуючі програми навчання та освіти недостатні для задоволення нових вимог сектору [3]. Для подолання цього розриву необхідно не лише підвищувати технічні навички, але й сприяти розвитку культури безперервного навчання та адаптивності, що є ключовими для підтримки конкурентоспроможності на глобальному ринку.

Останні дослідження наголошують на зростанні ваги короткострокових програм і мікросертифікацій як альтернативи класичним довготривалим курсам. Мікросертифікації дозволяють студентам здобувати специфічні, цілеспрямовані навички в таких галузях, як управління проектами, аналіз даних та програмування [4].

Оскільки ці компетенції тісно відповідають потребам галузі, студенти стають високозатребуваними на сучасному конкурентному ринку праці. Фактично, 97% керівників, які пропонують мікросертифікації, підтверджують, що ці програми зміцнюють довгострокові кар'єрні перспективи студентів [4].

Для підприємств легкої промисловості це питання не стільки конкурентної переваги, скільки виживання: вимоги щодо ESG-звітності, ресурсоефективності й цифровізації з 2024 року суттєво зросли відповідно до європейських стандартів. Європейська комісія вимагає від

великих компаній і компаній, що котируються на біржі, регулярно публікувати звіти про соціальні та екологічні ризики, з якими вони стикаються, а також про те, як їхня діяльність впливає на людей та навколишнє середовище [5].

Зміни, що відбуваються у сфері підприємницької освіти та на ринку легкої промисловості, потребують адаптації освітніх програм до нових реалій. Щоб наочно відобразити ключові трансформації вимог до компетенцій у 2024–2025 роках, доцільно узагальнити їх у таблиці нижче (табл. 1).

Таблиця 1. Трансформація вимог до компетенцій у легкій промисловості у 2024-2025 роках

Основна вимога ринку	Необхідні компетенції	Реакція освітніх програм
1	2	3
ESG-звітність	Знання принципів сталого розвитку, управління ризиками	Введення курсів зі сталого підприємництва та сталого розвитку
Ресурсоефективність	Навички оптимізації виробничих процесів, екомодельовання	Інтеграція практичних модулів із зеленої інженерії
Цифровізація бізнесу	Компетенції у сфері цифрового менеджменту, Big Data, AI	Курси з цифрової трансформації та аналітики даних
Міжнародна сертифікація (ЄС)	Знання міжнародних стандартів аудиту й сертифікації	Підготовка до міжнародних сертифікаційних іспитів
Гнучкість навичок (microlearning)	Оперативне оновлення професійних навичок через мікросертифікації	Розширення короткострокових програм і мікросертифікацій

Джерело: розробка автора

Отже, поступова еволюція зміщує центр ваги: тепер не обсяг знань, а здатність швидко адаптуватися, переосмислювати їх і діяти у режимі безперервного навчання набуває статусу базової професійної навички. Зміни у підходах до впровадження ESG-практик в освіту залишаються поверхневими, якщо сталий розвиток не перетворюється на інфраструктуру самої освітньої парадигми - наскрізну, а не факультативну. На тлі формального розширення курсів спостерігається й протилежний тренд: неформальна освіта через мікросертифікації поступово вибудовує паралельну систему соціального ліфтингу, де традиційні дипломи втрачають свою безумовну цінність. Водночас ресурсна перевага окремих підприємств дедалі менше визначає їхню стійкість: реальним критерієм успіху стає здатність швидко мобілізувати людський капітал через гнучкі освітні моделі.

В Україні доступні кілька спеціалізованих онлайн-курсів, що присвячені тематиці сталого розвитку. Зокрема, курс «Сталий розвиток: нова філософія мислення» від ВУМ online, рекомендований Програмою розвитку ООН в Україні, знайомить слухачів із базовими принципами сталого розвитку і формує нову філософію мислення у цій сфері. Крім того, курс «Основи сталого розвитку» від ecoosvita.org.ua охоплює широкий спектр питань - від

перенаселення й змін клімату до проблем функціонування екосистем, пропонуючи комплексне розуміння теорії та практики сталого розвитку. Окрему увагу варто приділити курсу «Бізнес: сталий розвиток» на платформі Дія.Бізнес, який допомагає підприємцям інтегрувати принципи стійкості у власні бізнес-моделі та підвищувати конкурентоспроможність у відповідності до сучасних викликів.

Для фахівця легкої промисловості це означає більше, ніж просто адаптацію виробництва під екологічні стандарти; це – формування спроможності перебудовувати виробничі ланцюги відповідно до логіки циркулярної економіки, вибудовувати ESG-стратегії внутрішньої політики підприємства та проактивно реагувати на зміну нормативних орієнтирів. У ситуації, коли базова компетенція стає динамічнішою за саму структуру ринку, саме навички, здобуті через подібні курси, можуть виступити головним запобіжником ризику втрати конкурентних переваг у посткризовій економіці.

Література

1. OECD. Organisation for Economic Co-operation and Development. 2014. Skills beyond school: Synthesis report. OECD Publishing. https://www.oecd.org/en/publications/skills-beyond-school_9789264214682-en.html?utm_source
2. UNESCO-UNEVOC International Centre for Technical and Vocational Education and Training. UNEVOC Quarterly Issue #18. 2024. <https://unevoc.unesco.org/home/UNEVOC%2BQuarterly%2BIssue%2BJune%2B2024>
3. International Labour Organization. Global Employment Trends for Youth 2024. https://www.ilo.org/sites/default/files/2024-09/GET_2024_EN%20web.pdf
4. Chadwick S. How microcredentials are changing higher education. AACSB Insights. 2024. <https://www.aacsb.edu/insights/articles/2024/10/how-microcredentials-are-changing-higher-education>
5. European Commission. Corporate sustainability reporting. Finance. 2025. https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en​